

BIULETYN

Wydział Chemii UAM - Informator Dziekana

15/11

Z głębokim żalem zawiadamiamy, że w dniu 21 maja br.

zmarła prof. zw. dr hab. **ELŻBIETA WYRZYKIEWICZ**

*Rodzinie
wyrazy szczerego współczucia
składają
pracownicy, doktoranci i studenci Wydziału*

Msza św. odprawiona zostanie we wtorek, dnia 31 maja br. o godz. 12:00 w Kościele p.w. Chrystusa Dobrego Pasterza przy ul. Nowina w Poznaniu. Pogrzeb odbędzie się tego samego dnia o godz. 12:45 na Cmentarzu Parafialnym, ul. Nowina

Pani Profesor Elżbieta Wyrzykiewicz urodziła się 5 listopada 1935 roku w Warszawie, gdzie spędziła dzieciństwo, przerwane przez wybuch II wojny światowej. Po okresie okupacji hitlerowskiej i upadku Powstania Warszawskiego zamieszkała w Gnieźnie, gdzie w 1952 roku, w wieku niespełna 17 lat, zdała maturę w Żeńskim Gimnazjum i Liceum. W tym samym roku podjęła studia chemiczne na Wydziale Matematyki, Fizyki i Chemii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, które ukończyła w 1956 roku.

Pracę magisterską pt „Próby kondensacji pochodnej sodowej estru etylowego kwasu acetonodwukarboksylowego z 1,4-dwujodobutanem” wykonała pod kierunkiem prof. Jerzego Suszki, który w październiku 1955 roku, zatrudnił ją na etacie zastępcy asystenta w Katedrze Chemii Organicznej UAM, a po uzyskaniu dyplomu na etacie asystenta tejże Katedry. Od tej pory całe życie zawodowe Pani Profesor było związane z Wydziałem Chemii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, na którym przepracowała 51 lat. W maju 1964 roku obroniła pracę doktorską pt. „Badania nad syntezą i własnościami optycznymi układów oksypropionowych w grupie stilbenu”, wykonywaną pod kierunkiem prof. Jana Bartza, po czym w październiku tegoż roku uzyskała etat adiunkta w Katedrze Chemii Organicznej UAM. W okresie po doktoracie współpracowała z prof. Krzysztofem Golankiewiczem w dziedzinie chemii połączeń heterocyklicznych. Współpraca ta zaowocowała szeregiem publikacji, dotyczących pochodnych benzoksazolu, komponentów kwasów nukleinowych, szczególnie zasad pirymidynowych oraz ich siarkowych analogów, a także wydaniem skryptu dla studentów „Ćwiczenia z chemii organicznej” (wydawnictwo UAM – 1972 rok) oraz jego drugiego wydania rozszerzonego i poprawionego (wydawnictwo UAM 1976). Skrypt ten cieszył się dużym zainteresowaniem studentów chemii i jest często nadal używany; jego autorzy – Krzysztof Golankiewicz, Elżbieta Wyrzykiewicz i Bogdan Mąkowski – zostali wyróżnieni Zespołową Nagrodą II Stopnia Ministra Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki (1973).

Samodzielne badania Pani Profesor Wyrzykiewicz po doktoracie skoncentrowały się na homologach stilbenu. W marcu 1974 roku, po przedłożeniu rozprawy habilitacyjnej pt. „Synteza i własności fizykochemiczne nowych eterowych pochodnych 4'-podstawionego *trans*-stilbenolu-4” i zdaniu kolokwium habilitacyjnego uzyskała stopień naukowy doktora habilitowanego nauk chemicznych w zakresie chemii organicznej. W latach 1975-1983 pracowała na stanowisku docenta w Instytucie Chemii UAM, w lipcu 1983 roku uzyskała tytuł naukowy profesora nadzwyczajnego, a w styczniu 1991 stanowisko profesora zwyczajnego.

Zainteresowania naukowe Pani Profesor Wyrzykiewicz koncentrowały się wokół poszukiwań nowych związków organicznych, mogących wykazywać szerokie spektrum aktywności biologicznej, a szczególnie działanie przeciwdrobnoustrojowe. Badaniami objęła między innymi związki z grupy zasad pirymidynowych i ich siarkowych analogów, pochodne aminokwasów, stilbenów i chalkonów. Duże znaczenie dla rozwoju naukowego Pani Profesor miał staż długoterminowy, który odbyła w Stanach Zjednoczonych, w Gainesville na Florydzie, w grupie badawczej prof. Zoltewicza. Tematyka badawcza prof. Wyrzykiewicz obejmowała syntezę organiczną, fotochemię, analitykę związków organicznych, a w szczególności zastosowanie spektrometrii mas jako narzędzia badawczego chemika-organika. Spektrometria mas była największą pasją życiową Pani Profesor. Była ona prekursorką tej metody badawczej w Polsce i wybitnym specjalistą w skali międzynarodowej w tej dziedzinie. W 1985 roku stworzyła Zakład Spektrometrii Masowej Związków Organicznych, którym kierowała nieprzerwanie przez 21 lat, aż do chwili przejścia na emeryturę w 2006 roku. Wypromowała 12 doktorów, z których pierwszym jest dr Maciej Stobiecki (obecnie profesor dr hab. pracujący w PAN). Większość z doktorantów Pani Profesor nadal związana jest z Wydziałem Chemii UAM i stosuje szeroko spektrometrię mas w swojej pracy badawczej.

Pani Profesor Wyrzykiewicz jest autorką ponad 140 artykułów naukowych na temat syntezy związków organicznych aktywnych biologicznie oraz stosowania spektrometrii mas w analityce tych połączeń (w tym izomerów położeniowych związków organicznych), kilku skryptów i monografii, szeregu patentów i zastrzeżeń patentowych oraz ponad dwustu komunikatów zjazdowych. Obszerna monografia Jej autorstwa (wspólnie z prof. K. Golankiewiczem) „Spektroskopia masowa składników kwasów nukleinowych” (Wydawnictwo UAM 1979) jest do tej pory cennym kompendium wiedzy o zastosowaniu spektrometrii mas w badaniu komponentów kwasów nukleinowych. Za swoje osiągnięcia naukowo-badawcze i pracę dydaktyczną oraz organizacyjną otrzymała wiele nagród, wyróżnień i odznaczeń państwowych, m. in. Złoty Krzyż Zasługi, Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski, Nagrodę Indywidualną Ministerstwa Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki za wyróżniającą się rozprawę habilitacyjną, Nagrodę Sekretarza Naukowego PAN, Medal Komisji Edukacji Narodowej, liczne nagrody rektorskie.

Studenci Pani Profesor wspominają przede wszystkim Jej doskonałe, zawsze starannie przygotowane i świetnie prowadzone wykłady. Była bardzo dobrym i nowatorskim dydaktykiem, opracowała i uruchomiła na Wydziale Chemii UAM dwa przedmioty fakultatywne – „Analiza spektralna związków organicznych - Spektrometria masowa” oraz „Pestycydy w środowisku”. Dbała o ciągłe kształcenie w dziedzinie spektrometrii mas zarówno studentów, jak i doktorantów (prowadząc wykłady dla słuchaczy Środowiskowego Studium Doktoranckiego na temat spektrometrii mas biomolekuł), a przede wszystkim członków swojej grupy badawczej, których mobilizowała do ciągłego podnoszenia swoich kwalifikacji. Niezwykle starannie opiekowała się swoimi magistrantami i doktorantami, śledząc codziennie postępy ich pracy, konsultując i służąc radą i pomocą. Wiele prac magisterskich, wykonanych pod Jej kierunkiem uzyskało wyróżnienia i nagrody w konkursach na najlepsze prace magisterskie na Wydziale Chemii UAM, jak i w skali ogólnopolskiej, w konkursach Polskiego Towarzystwa Chemicznego.

Oprócz pracy naukowej, której nie przerwała do końca życia, ważne było dla Pani Profesor życie rodzinne: z mężem, prof. dr hab. Tadeuszem Wyrzykiewiczem, wybitnym lekarzem, ginekologiem-położnikiem, przeżyli wspólnie ponad 50 lat w małżeństwie, wychowali dwóch synów i doczekali się trojga wnuków.

Niespodziewana śmierć po krótkiej chorobie przerwała niezwykle twórczy okres w życiu Pani Profesor. Po przejściu na emeryturę, wolna od obowiązków dydaktycznych i organizacyjnych, cały czas i siły poświęciła na pracę naukową. Jak zwykle pełna energii, pisała bardzo dużo, miała wiele nowych pomysłów, szeroko zakrojony plan pracy na kilka najbliższych lat, zapoczątkowała pisanie książki, której nie dane Jej było dokończyć. Była nie tylko wybitną uczoną, ale przede wszystkim bezpośrednim, życzliwym, pełnym ciepła człowiekiem. Będzie nam Jej bardzo brakowało...

(opracowali – dr Grażyna Bartkowiak i prof. dr hab. Grzegorz Schroeder)